

SYNODNÍ RADA ČESKOBRATRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ

**POMŮCKA KE STUDIU HISTORIE
ČESKOBRATRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ
A JEJÍCH SBORŮ**

Praha 1982

Určeno pro úřední potřebu sborů Českobratrské církve evangelické.

ÚVODEM

Pomůcka ke studiu historie Českobratrské církve evangelické a jejích sborů, kterou předkládáme, má sloužit jako základní soupis publikací k uvedenému tématu všem zájemcům o historii církve a především těm, kdo zpracovávají historii jednotlivých sborů. Základní text této pomůcky vypracoval farář Miloslav Běťák, na doplnění a revizi se podíleli dr. Zdeněk Medek, dr. Ilja Burian a B. B. Bašus.

Všechny uživatele této pomůcky prosíme, aby synodní radu upozornili na další publikace nebo rukopisy, pojednávající o sborech naší církve, které nejsou uvedeny v kapitole 11., případně aby synodní radě zaslali alespoň jeden výtisk takové publikace pro knihovnu synodní rady.

Leden 1982

Synodní rada
Českobratrské církve evangelické

OBSAH

1. UČEBNICE.....	5
2. PAMÁTNÍKY A SBORNÍKY.....	5
3. OBECNÉ STUDIE.....	6
b) Od tolerančního patentu k císařskému patentu.....	7
c) Doba od císařského patentu.....	10
d) Doba od spojení církve 1918.....	10
4. NÁBOŽENŠTÍ BLOUZNIVCI.....	11
5. EVANGELICKÉ ŠKOLSTVÍ.....	11
6. SOCIÁLNÍ ÚSTAVY.....	12
7. EKUMENICKÉ SJEZDY ČESKÝCH EVANGELÍKŮ.....	12
8. SCHEMATISMY, ÚŘEDNÍ ZPRÁVY, AKTUALITY Z CÍRKVE ATP.....	13
9. PERIODIKA.....	13
10. POSTAVY Z DĚJIN CÍRKVE.....	13
11. DĚJINY SBORŮ ČESKOBATRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ.....	18

Použité zkratky:

ČAVSU = Česká akademie pro vědy, slovesnost a umění
ČAVU = Československá akademie věd a umění
ČCE = Českobratrská církev evangelická
ČČH = Český časopis historický
ČH = Časopis historický (vyd. J. Dobiáš) I – 1881, II – 1882
ČMM = Časopis Matice moravské
ČČM = Časopis českého muzea
ČSS = Československý spisovatel
HBF = Husova bohoslovecká fakulta
HS = Hlasy ze Siona
KČSN = Královská česká společnost nauk
KF = Komenského bohoslovecká fakulta
KJ = Kostnické jiskry
KR = Křesťanská revue
KSM = Křesťanský spolek mladíků
KSML = Křesťanské sdružení mladých lidí
Rkp. = rukopis
RS = Reformační sborník
SČME = Sdružení českobratrské mládeže evangelické
SPN = Státní pedagogické nakladatelství
ThPřKR = Theologická příloha Křesťanské revue

1. UČEBNICE

- R. Říčan, *Od úsvitu reformace k dnešku. Kapitoly z dějin církevních řada druhá*. YMCA, Praha 1947. – Kap. XXI., s. 264–279.
- Š. Šoltész, *Dějiny křesťanské církve Kalich*, Praha 1971. – Kap. V. a VI., s. 124–149.
- F. Šebesta, *Dějiny církve křesťanské se zvláštním zřetelem na církev česko-moravskou. Spolek Komenského*, Praha 1888 – s. 413–447.
- K. Heussi, *Kompendium der Kirchengeschichte*, 9. vyd. Tübingen 1936 – §111 q tolerance v Rakousku, §125 1 m n rovnoprávnost v Rakousko-Uhersku, §135 h vývoj v ČSR
- E. Winter, *Tisíc let duchovního zápasu*, přel. O. Liška, Kuncíř, Praha 1940 – s. 207nn.
- A. Denis, *Čechy po Bílé hoře*, přel. J. Vančura, Matice lidu, Praha 1911, 2. vyd. (I–1, Vítězství církve, 327 s.; I–2, Absolutismus katolický, 297 s.; I–3, Osvícený despotismus, 248 s.; II–1, Probuzení, 303 s.; II–2, Revoluce a reakce, 247 s.; II–3, K federalismu, 414 s.).
- F. X. Kryštůfek, *Dějiny církve katolické ve státech rakousko-uherských s obzvláštním zřetelem k zemím koruny české (1740–1898)*, Vzdělávací knihovna katolická, Praha – I, 1898, 538 s.; II, 1899, 1 053 s.
- G. Loesche, *Geschichte des Protestantismus im vormaligen und im neuen Österreich*, Wien, Leipzig 1930, 3. vyd., 811 s.

2. PAMÁTNÍKY A SBORNÍKY

- Památka roku slavnostního 1863 tisícileté památky obrácení národu českého na Moravě, Slovensku a v Čechách skrze Cyrila a Metoděje na křesťanství. – Vydali J. Janata, V. Šubert a H. z Tardy. Praha 1864 – 398 s.
- (Z obsahu: K. Křižan, *Nástin dějepisného vyvinutí církve evangelické a jejích práv v Uhrách*, s. 24–28; H. z Tardy, *K dějinám evangelické církve v Čechách*, s. 108–264; J. Balcar, *O kázni církevní*, s. 274–282; J. Dobiáš, *Statistika misie Herrnhutské*, s. 283–333; H. z Tardy, *Památné události v církvi evangelické zemí českých léta jubilejního 1863*, s. 351–397.)
- Památník reformované církve Českomoravské obsahující popsání všech sborů evangelických H.V. v Čechách a na Moravě v jubilejním roce 1881 stávajících. – S pomocí mnohých bratří sestavil L. B. Kašpar. Spolek Komenského, Praha 1881 – 236 s.
- Almanach jubilejní obsahující popsání všech českých sborů evangelických H. i A.V. r. 1881 v Čechách a na Moravě stávajících. Sestavil L. B. Kašpar.
- Orloj, národní kalendář evangelický na rok Páně 1882 (ročník X) – 256 s. (Text je až do s. 232 shodný s předchozím Památníkem, od s. 233 obsahuje popis sborů A.V.)
- Památník českobratrské církve evangelické. S úvodní studií Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách věků a na prahu nové doby. Sestavila a úvodní studii napsal F. Bednář. Kalich, Praha 1924 – 480 s. Úvodní studie vyšla též jako separát.
- Deset let českobratrské církve evangelické 1918–1928. Synodní výbor ČCE, Praha 1928 – 106 s. a obrazová část.

Jubilejní kniha českobratrské evangelické rodiny. K 150letému jubileu tolerančního patentu 1781–1931. – Sestavil J. Toul. České Budějovice 1931 – 308 s. a obrazová část.

Církev v proměnách času. Sborník k 50. výročí spojení Českobratrské církve evangelické. Kalich, Praha 1969 – 313 s. a obrazová část.

R. Řičan, Padesát let Českobratrské církve evangelické. Synodní rada ČCE, 1968, cykl.

O společenství služby. Soubor esejů o českobratrské evangelické cestě. – Uspořádal L. Brož. Kalich, Praha 1981 – 143 s.

3. OBECNÉ STUDIE

a) Doba před vydáním tolerančního patentu

F. Hrejsa, Česká konfese, její vznik, podstata a dějiny. ČAVSU, Praha 1912 – s. 605–670.

F. Hrejsa, Česká reformace. Vilímek, Praha, bez data – Kap. XII, s. 101–104.

H. Opočenský, Protireformace v Čechách. Topič, Praha, bez data – 58 s.

T. V. Bílek, Dějiny řádu Tovaryšstva Ježíšova. Praha 1896.

T. V. Bílek, Statky a jmění kollejí jezuitských, klášterů, kostelů ... od cis. Josefa II. zrušených. Praha 1893.

F. M. Bartoš, Bojovníci a mučedníci. Kalich, Praha – 1. vyd. 1939, 188 s.; 2. vyd. 1946, 220 s.

F.M.Bartoš, Knihy a zápasy. HBF, Praha 1948 – 383 s.

J. Herben, Jan Nepomucký. Spor dějin českých s církví římskou. Šolc a Šimáček, Praha 1920, 3. vyd. – 223 s.

F. M. Bartoš, Jan Nepomucký. In: Světci a kacíři, HBF, Praha 1949 – s. 248–315.

J. Pekař, Z duchovních dějin českých. Praha 1941.

(Z obsahu: Tři kapitoly z boje o sv. Jana Nepomuckého; Paměti F. J. Vaváka; K výročí tolerančního patentu)

K. Kofta, Dějiny selského stavu. Laichter, Praha 1949 – s. 171nn.

K. V. Adámek, Ze selských bouří. ČMM 1902 – s. 237–246, 452–458.

J. Kočí, Boje venkovského lidu v období temna. Praha 1953.

J. Petráň, Nevolnické povstání. Praha 1973.

J. Petráň, Rebelie. ČS, Praha 1975 – 260 s.

G. A. Skalský, Z dějin české emigrace 18. století I. díl. Ev. Matice a.v., 1911 – 369 s.

F. Hrejsa, Čeští kacíři dvacet let před tolerancí. RS I, 1921 – s. 80–192.

I. Burian, Sloupnicko v době temna. Rkp, 1977 – 128 s.

J. Totušek, Jak se před vydáním tolerančního patentu zákupy usedlostí do veřejných kněh zanášely. ČH I, 1881, s. 236.

F. Bednář, Zápas moravských evangelíků o náboženskou svobodu v letech 1777–1781. Prameny k dějinám tolerančního patentu. KČSN, Praha 1931 – 642 s.

- J. Rous, Valaši v boji za svobodu. K 150. výročí tolerančního patentu. Lubín, Valašské Meziříčí 1931 – 56 s.
- M. Klapuš, Řehoř Jakubec Olešnický. KR 1981, s. 24–33.
- V. Řezníček, Jan Leopold Hay. Vypsání jeho života a působení. Neubert, Praha 1920 – 382 s. Původně vyšlo v ČČM 1902–1907 (passim).
- V. Řezníček, Jana Leopolda Haye Zpráva o visitaci far kraje čáslavského r. 1783. Hradec Králové 1903.
- V. Řezníček, Jana Leopolda Haye Zpráva o visitaci far kraje chrudimského r. 1782. Hradec Králové 1904.

b) Od tolerančního patentu k císařskému patentu

- J. V. Prášek, Panování císaře Josefa II. – díl I. a II. Praha 1903.
- F. M. Pelcl, Paměti. Česká kronika za vlády římského císaře a českého krále Josefa II. Borový, Praha 1931.
- K tomu : J. Pán, Pelcloy Paměti, ČČM 1932, s. 115–129.
- E. Winter, Josefínismus a jeho dějiny, přel. V. Soják. Jelínek, Praha 1945 – 383 s.
- G. Frank, Das Toleranz-Patent Kaiser Josef II. Urkundliche Geschichte seiner Entstehung und seiner Folgen. Säcular-Festschrift k. k. evang. Oberkirchenrates A. C. und H. C. in Wien. Wien 1881 – 158 s.
- G. Frank, Toleranční patent císaře Josefa II. Dějiny jeho vzniku a následků dle původních pramenů. S věrnými otisky původních cirkulářů, kterými toleranční patent česky, polsky a italsky prohlášen byl. Vrch. cír. rada, Vídeň 1881 – 136 s.
- F. Bednář – F. Hrejsa, Toleranční patent, jeho vznik a význam. Pokrok, Praha 1931 – 80 s.
- F. Bednář, Toleranční patent. Nedělní besídka, Hradec Králové 1931 – 68 s.
- Z. J. Medek, Na slunce a do mrazu. Kalich, Praha, v tisku – cca 400 s.
- G. Loesche, Von der Toleranz zur Parität in Österreich. J. C. Hinrichs, Leipzig 1911 – 96 s.
- G. Loesche, Inneres Leben der österreichischen Toleranzkirche. Archivalische Beiträge zur Kirchen und Sittengeschichte des Protestantismus in Österreich 1781–1861. Leipzig, Wien 1915 – 531 s.
- Im Zeichen der Toleranz. Aufsätze zur Toleranzgesetzgebung des 18. Jahrhunderts in den Reichen Joseph II., ihren Voraussetzungen und ihren Folgen. – Vydal P. F. Barton. Institut für prot. Kirchengeschichte, Wien 1981 – 560 s.
- (Z obsahu: O. Wagner, Die evangelische Kirche in Schlesien, Mähren, Galizien und der Bukowina in der Toleranzzeit, sowie deren Superintendentenzen; A. Molnár, Das Toleranzpatent und der tschechische Protestantismus; J. Smolík, Das innere Leben der Toleranzkirche; A. Eckert, Die Bedeutung des Toleranzpatentes Kaiser Joseph II. für die Protestanten in Böhmen.)
- Im Lichte der Toleranz. Aufsätze zur Toleranzgesetzgebung des 18. Jahrhunderts in den Reichen Joseph II., ihren Voraussetzungen und ihren Folgen. – Vydal P. F. Barton. Institut für prot. Kirchengeschichte, Wien 1981 – 320 s.
- (Z obsahu: J. Petrík – V. Gál, Das Toleranzpatent in der Slowakei.)

- H. z Tardy, O prvních kazatelích české evang. reform. církve po udělení tolerančního patentu ze dne 13. 10. 1781 z Uher do Čech a do Moravy příšlých. Blahoslav, Praha 1909 – 36 s.
- F. Hrejsa, Toleranční evanjeličtí kazatelé ze Slovenska na Moravě a v Čechách. Kvačalův sborník, Transcius, Bratislava 1933 – s. 151–170.
- I. Czeglé, Samuel Szalay a maďarští reformovaní toleranční kazatelé. Příspěvky k dějinám česko-maďarských církevních styků v prvních desetiletích po tolerančním patentu. – Přel. L. Csémy. Rkp., 90 s. + příloha Reflexiones S. Szalaye.
- L. Csémy, Teologické pozadí tolerančních kazatelů. KR 1981, s. 127–133.
- R. Pražák, Maďarská reformovaná inteligence v českém obrození. SPN, Praha 1962 – 254 s.
K tomu kritická recenze R. Říčana, K historii reformované církve toleranční, ThPřKR 1963, s. 62–68.
- B. Burian, Toleranční kazatelé na Valašsku (1781–1861). Příspěvek k dějinám valašského evangelictví. Valašské Meziříčí 1938 – 560 s.
- B. Bašus, Jan Pail. Portrét tolerančního kazatele. KJ 1960.
- Tolerance. Řada příspěvků ze symposia KF k 200. výročí tolerančního patentu. Studie s texty KF, svazek 6 – v tisku.
- J. B. Čapek, Československá literatura toleranční 1781–1861. Čin, Praha 1933 – I. sv. 383 s., II. sv. 461 s.
- J. Skopec, Paměti Františka J. Vaváka, souseda a rychtáře milčického z let 1770–1816. Dědictví svatojánské, Praha. Kniha I, část 2 (1781–1783), 1908 – 222 s.; kniha II, část 1 (1784–1786), 1910 – 114 s.
- F. Bareš, Jiří Čermák Českobrodský a jeho paměti. ČČM 1891, s. 247–252.
- I. Burian, Kořeny tolerančních sborů. Rkp. – 41 s.
- F. Hrejsa, Dějiny české evangelické církve v Praze a ve středních Čechách v posledních 250 letech. Salvátorský sbor, Praha 1927 – 476 s.
K tomu recenze E. Rádla, KR 1927, s. 25.
- J. Lukášek, Počátky evanj. církve v Praze, Příspěvek k době toleranční. Lapáček, Praha 1914 – 104 s.
- J. Lukášek, Příspěvky k dějinám evanj. církve v Praze. Lapáček, Praha 1915 – 144 s.
- J. Lukášek, K dějinám doby toleranční. Českobratrské družstvo, Praha 1939 – 264 s.
- B. Molnár, Počátkové luterských sborů v době toleranční. ČH I, s. 189–223.
- J. Szalatnay, Některé poznámky o zakládání evang. sborů augšb. a helv. vyznání za doby první tolerancí. ČH I, s. 230–235.
- Ze sborů tolerančních seniorátu poděbradského. Sestavil J. Nešpor. Seniorátní výbor, Chleby 1931 – 44 s.
- Počátky práce tolerančních sborů na Poděbradsku. Uspořádali J. Sklenář a Z. Soušek. Libice n. C. 1958 – 32 s.
- V. Schulz, Listář náboženského hnutí poddaného lidu na panství litomyšlském v stol. XVIII. ČAVSU, Praha 1915 – 512 s.

- A. Tomíšek, Následky tolerančního patentu na městském panství litomyšlském v XVIII. stol. ČČM 1892 – s. 445–456.
- J. Štěpánek, Hnutí náboženské na Litomyšlsku r. 1781–1783. ČČM 1892 – s. 415–423.
- B. B. Bašus, Po meči a po přeslici, Příspěvek k historii církve, Kalich, Praha 1979 – 160 s.
- J. A. Bergman, Letopisy památných událostí evangelicko-křesťanské obce v Stroužném (1830–1849).
- H. z Tardy, K dějinám reformované církve Husinecké v Pruském Slezsku. ČH II, s. 28–34.
- J. A. Helfert, Die Rechte und Verfassung der Akatholiken in dem österreichischen Kaiserstaate, Prag 1843 – 254 s.
- F. Fuxa, Poměr císaře Josefa II. k církvi evangelické. ČH I, s. 224–229, 251–260.
- J. Szalatnay, Kterak se vyřizovaly za první doby toleranční stížnosti evangelíků. ČH I, s. 241–251.
- F. Bednář, Náboženské názory tolerančních evangelíků na Moravě. RS V, 1935 – s. 80–91.
- L. Brož, Od tolerance k dnešku. Ve sborníku Od reformace k zítřku. Kalich, Praha 1956 – s. 119–178.
- K tomu diskuse v KR 1956: Z. Medek, O pojetí tolerance, s. 178nn; L. Brož, O toleranční patent, s. 218nn; Z. Medek, Ještě k tolerančním období, s. 307nn; L. Brož, Patent, doba a zákonodárství, s. 309nn.
- J. M. Lochman, Náboženské myšlení českého obrození. 1. Kořeny a počátky. KF, Praha 1952 – 378 s.
- J. Kočí, Naše národní obrození. Praha 1960.
- J. Kočí, České národní obrození. Praha 1978.
- J. Glac, Zprávy o svěcení třetí jubilejní slavnosti reformatců ve všech cís. král. rakouských zemích léta 1817. – Přel. J. Krejčí. B. Háze, Praha 1820.
- Vzpomínka na jubilejní slavnost reformační roku 1817. Hus 1910 – s. 122–124, 138–139, 155–156.
- Řím a devatenácté století. Sbírká nejnovějších událostí církevních, obsahující počátek a původ Nového německo-katolického vyznání. V Wratislavi, Lipsku, Drážďanech atd. V Hirberku 1845 – 156 s.
- Evangelicko-církevní ročník, obsahující: Letopisy evangelických církví vlasteneckých z roku 1848 a 1849. – Sepsal a sestavil J. Růžička. Příloha k Česko-Bratrskému Kalendáři na rok Páně 1850. Praha 1850 – 54 s.
- F. Bednář, Moravští reformovaní evangelíci v r. 1848. RS I – s. 192–218.
- J. Lukášek, Česká evangelická církev v době revoluční r. 1848. Českobratrské družstvo, Praha 1937 – 307 s.
- R. Říčan, Revoluční rok 1848–1849 a čeští evangelíci. Evangelický kalendář 1948 – s. 59–70.
- R. Říčan, Vyznání a vyznavači. Z historie českého protestantismu XIX. století. KSML (YMCA), Praha 1940 – 69 s.

c) Doba od císařského patentu

- Kaiserliches Patent vom 8. April 1861, evangelische Kirchenverfassung vom 9. Dezember 1891 und die Mai-Gesetze vom Jahre 1868. K. k. Oberkirchenrat, Wien 1901 – 118 s.
- Císařský patent ze dne 8. dubna 1861, zřízení evangelické církve ze dne 9. 12. 1891 ve znění platném od vyhlášení změn Nejvyšším rozhodnutím ze dne 11. 7. 1913 zeměpansky potvrzených a jiné. Vrch. církv. rada, Vídeň 1913 – 138 s.
- R. Řičan, Pokus o spojení českých evangelíků v r. 1868 a 1869. RS VI, 1937 – s. 135–151.
- F. Hrejsa, František Palacký po stránce náboženské. RS II, 1928 – s. 25–79.
- Ústřední slavnost jubilejní v Praze dne 13. října 1881. HS 1881 – s. 165–167, 173–174.
- Pamětní spis jubilejní slavnosti toleranční reformované církve moravské, L. P. 1881. Brno 1882 – 48 s.
- Petice podané z Čech evangelické Allianci 1879. (Pamětní spis pana J. P. Thompsona z Berlína. Zpráva deputace vyslané od Evangelické Alliance do Vídně r. 1879), Pešť 1881 – 82 s.
- A. Adlof, Nástin dějin svobodných církví křesťanských, zvláště pak svobodné reformované církve české, KSM, Praha 1905 – 180 s.
- J. Řezníček, Jako zrno hořčičné. Začátky čsbr. církve evangelické v severočeském pohraničí. Hrst osobních vzpomínek. Seniorátní výbor, Choceň 1946 – 32 s.
- J. Řezníček, Ve věži smrti. Vzpomínky z rakouského žaláře, 1915–1917. Kalich, Praha 1928 – 398 s.
- Ve jménu Husově pro svobodu národa. K 20. výročí Masarykova vystoupení ve Švýcarsku dne 4. a 6. července 1915. Naše revoluce, Praha 1935 – 79 s.

d) Doba od spojení církve 1918

- Ustavující generální sněm československé církve evangelické konaný v Praze 17. a 18. prosince 1918. Synodní výbor ČCE, Praha 1919 – 59 s.
- K tomu F. Peroutka, Budování státu 1. Borový, Praha 1933. Kap.: Sloučení protestantských církví, s. 420–433.
- K. Machotka, Ve znamení kalicha. Rozsévání evangelia v Plzni a okolí v letech 1918–1921. Plzeň 1949 – 172 s.
- P. Freitinger, Přestupové hnutí na Domažlicku. Rkp., 1978.
- J. Rohleder, Kam od Říma? Tiskové družstvo, Hradec Králové 1920 – 36 s.
- J. Závodský, Úsilí dvou generací o novou mládež. (kus nedávné církevní historie). Svaz SČME – YMCA, Praha 1932 – 81 s.
- Od tolerance k dnešku. Zpráva o tolerančních oslavách v Praze a v Brně v říjnu 1931 a o Jubilejním tolerančním daru vděčnosti. Synodní rada ČCE, Praha 1932 – 196 s.
- R. Řičan, České náboženské tradice. Svaz SČME-YMCA, Praha 1939 – 32 s.

4. NÁBOŽENŠTÍ BLOUZNIVCI

- K. V. Adámek, Listiny k dějinám lidového hnutí náboženského na českém východě v XVIII. a XIX. věku, ČAVU, Praha, I. díl 1911, II. díl 1922 – 646 s.
- A. Rezek – J. V. Šimák, Listář k dějinám náboženských blouznivců českých v století XVIII. a XIX. I. Do 1810. ČAVU, Praha 1927 – s. 1–273; II. od 1811–1907. ČAVU, Praha 1934 – s. 275–820.
- K tomu recenze E. Rádla, KR 1927, s. 53n.
- J. A. Helfert, O tak řečených blouznivcích náboženských v Čechách a na Moravě za císaře Josefa II. ČČM 1877, s. 201–227, 533–557.
- J. A. Helfert, O tak řečených blouznivcích náboženských v Čechách a na Moravě za císařův Josefa II, Leopolda II. a Františka II. ČČM 1879 – s. 212–258.
- A. Rezek, Dějiny prostonárodního hnutí náboženského v Čechách od vydání tolerančního patentu až na naše časy. Část 1. Praha 1887 – 156 s.
- A. Rezek, Tři stati o českých blouznivcích. ČČH 1918 – s. 120nn.
- K. V. Adámek, Adamité na Hlinecku v XVIII. a XIX. věku. ČČM 1897 – s. 48–64.
- J. V. Šimák, K původu a písemnictví českých blouznivců. ČČM 1919 – s. 1–9, 110–119, 263–273. ČČM 1920 – s. 26–36, 96–103.
- R. Medek, Východočeští blouznivci. RS VIII, 1946 – s. 12–29.
- F. Hrejsa, Milostíni. RS VIII, 1946 – s. 67–72.
- A. Jirásek, Z adamitského „archivu“. (Rozmanitá prosa I.) Sebrané spisy XXVI, Otto, Praha 1930 – s. 7–29.
- J. Totušek, Marokánská píseň z pohoří českomoravského. ČH II – s. 68–70.
- J. Dobiáš, Stoveršová píseň v rukopise Matěje Zemana, výměnkáře v Živanicích č. 24. ČH II – s. 71–75.
- M. Machovcová – M. Machovec, Utopie sektářů a blouznivců. Praha 1960.

5. EVANGELICKÉ ŠKOLSTVÍ

- E. Havelka, Protestantské školství v Čechách a na Moravě. Dědictví Komenského, Praha 1910 – 394 s.
- K tomu kritická recenze F. Císaře, Evanjelické školství v Čechách a na Moravě. Hus 1911, s. 85–89.
- K. Čermák, Paměti kantora T. Jurna 1750–1817. Čáslav 1904 – 48 s.
- V. J. Nováček, Jiří Palacký, otec Františka Palackého. ČČM 1898, s. 113–128.
- A. Pražák, České obrození, 5. vychovatelská knížka Jiřího Palackého. Beaufort, Praha 1948 – s. 298–301.
- A. Janů, Jan Sluníčko, národní učitel. Praha 1898 – 208 s.
- B. B. Bašus, Štěpnice duší, Příběh moravečské školy. Rkp.

- V. Ptáček, Zpráva evanj. reform. ústavu ku vzdělání učitelů v Čáslavi za první čtyřicetiletí jeho trvání. Čáslav 1913 – 68 s.
- Proslovy při otevření evang. ústavu učitelů v Čáslavi dne 28. června 1910. Vydal a úvodním slovem opatřil F. Kozák. Čáslav 1910 – 88 s.
- J. Patočka – L. Kozáková – J. Kozák, Jan Kozák. Život a dílo českého učitele. Praha bez data – 151 s.
- Památník k 50. výročí založení Lutherova ústavu nyní Husova domu v Hradci Králové. Kuratorium Husova domu, Hradec Králové 1933 – 159 s.
- G. A. Skalský, Česko-slovanský živel na evangelickém bohosloveckém učení ve Vídni. ČČM 1905 – s. 46–60, 242–251.

6. SOCIÁLNÍ ÚSTAVY

- Z našich sirotčinců 1874–1934. Jubilejní ročenka k 60. výročí Čsbr. ev. společnosti pro dobročinnost křesťanskou v Praze. Vsetín – bez data – 16 s.
- 25 let Husova asyly v Čáslavi. Kuratorium Husova asyly, Čáslav 1940 – 27 s.
- Jednotlivé sirotčince (Telecí, Horní Čermná, Mladá Boleslav, Myslibořice, Krabčice) vydávaly výroční zprávy, v nichž uváděly jména dárců a výši darů.
- M. Kasalická, Vzpomínky z ústavu (v Krabčicích). Kalendář Orloj 1895 – s. 77–93.
- Mateřský dům České diakonie. Kalendář českobratrský 1928 – s. 109–110.
- Dvacet pět let České diakonie. Českobratrský kalendář 1930 – s. 119–120.
- J. Šestáková – E. Zelený, V jeho službě (k 70. výročí České diakonie). Evangelický kalendář 1973 – s. 90–94.
- Myslibořice a pan farář Fr. Horníček. Brno 1929 – 88 s.
- Servare intaminatum (Zachovej neporušené) (Replika na předchozí brožuru). F. K. Horníček, Hranice 1929 – 93 s.

7. EKUMENICKÉ SJEZDY ČESKÝCH EVANGELÍKŮ

- První sjezd českých evangelíků z Čech a Moravy, konaný v Praze dne 28. září 1903 v Národním domě na Král. Vinohradech. Praha 1904 – 74 s.
- Přípravný sjezd evangelických Slovanů, konaný dne 8. září 1911 na Král. Vinohradech Kostnická jednota.
- První sjezd československých evangelíků ve dnech 27.–30. září 1923 na Slovanském ostrově. Kostnická jednota, Praha 1923 – 196 s.
- První sjezd evangelíků v ČSR v Bratislavě 4.–6. července 1928 – ustavuje schůze Svazu evangelických církví v ČSR. – 158 s.
- Hledej pravdu, Sborník o sjezdu čs. evangelických akademiků v listopadu 1945 v Praze. Transcius, Lipt. Sv. Mikuláš bez data – 100 s.

8. SCHEMATISMY, ÚŘEDNÍ ZPRÁVY, AKTUALITY Z CÍRKVE ATP.

Ruční šematismus českých a moravsko-slezských evangelických církví augšpurského i helvetského vyznání r. 1850. Příloha k Česko-bratrskému kalendáři 1850 – XVI. s.

V dalších ročnících tohoto kalendáře – přezvaného později na Evangelický kalendář – 1851nn býval šematismus rozšířen i na církve v rakouských zemích a uherskou církev A. V.

Schematismus der evang. Kirchen A. und H. C. K. k. Oberkirchenrat, Wien 1875 – 359 s.

Šematismus evangelické církve augšb. a helv. vyznání v královstvích a zemích na říšské radě zastoupených. Vrch. cír. rada, Vídeň 1887 – 200 s.

Šematismus evangelické církve augsburského a helvetského vyznání v Rakousku. Vrch. cír. rada, Vídeň 1913 – 164 s.

Stručné schematismy církví A. V. a H. V. v Čechách, na Moravě a ve Slezsku byly uveřejňovány každoročně v kalendářích Orloj, Sion a Hus.

Schematismus ČCE vychází každoročně v Evangelickém kalendáři.

Jubilejní Almanach – schematismus československého evangelictva v ČSR 1903–1918–1928. Kostnická jednota, Praha 1928 – 292 s.

Sbírka obecných nařízení církevních c. k. vrchní církevní rady A. V. a H. V. ve Vídni. Vycházela od 1874.

Věstník synodního výboru a (od 1931) synodní rady. Vycházel v letech 1919–1951.

Zprávy o generálních synodech A. V. a H. V.

Zprávy o synodech ČCE

Besední zprávy synodní rady ČCE. Vycházely v letech 1955–1975.

Aktuality z církve, zprávy z kanceláře synodní rady ČCE. Vycházejí od 1968.

9. PERIODIKA

Všechny tyto publikace jsou uváděny jen ve výběru. Nejsou dosud bibliograficky zpracovány.

Kalendáře: Orloj, Sion, Hus, Komenský, Českobratrský kalendář, Evangelický kalendář atd.

Časopisy a revue: Hlasy ze Siona, Časopis historický, Hus, Jednota, Reformované listy, Českomoravská (potom Českobratrská) jednota, Kalich, Husův odkaz, Český bratr, Evangelický církevník atd.

Ekumenické časopisy: Kostnické jiskry, Křesťanská revue (na čas s Theologickou přílohou), Theologia evangelica atd.

Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte der Protestantismus in Oesterreich, Wien – vychází od roku 1880.

10. POSTAVY Z DĚJIN CÍRKVE

Mnoho informací (mnohdy však nepřesných) přináší Jubilejní kniha českobratrské evangelické rodiny (cf oddíl 2.)

Stručné životopisy maďarských tolerančních kazatelů podává J. Dvořák ve stati Styky českého a maďarského kalvinismu. (Křesťanské listy XXXIII, Pittsburgh 1931, passim.)

Podrobné životopisy některých tolerančních kazatelů obsahuje kniha B. Buriana, Toleranční kazatelé na Valašsku (cf oddíl 3.b).

Základní životopisná data kazatelů ČCE jsou uvedena ve sborníku Církev v proměnách času (cf oddíl 2.).

Evangelický kalendář uvádí ve schematismu data kazatelů (rok narození a rok příchodu do sboru).

Jednotlivé personální změny jsou oznamovány v Aktualitách z církve (cf oddíl 8.) a v měsíčníku Český bratr (cf oddíl 9.).

Beneš Jan (1823–1882)

Životopis spolu s životopisem V. Šuberta, Orloj 1886, s. 37–38.

Blažek Michal (1753–1827)

Dobiáš, J., O zatknutí pana superintendenta M. Blažka (1797). ČH I, s. 161–188.

Toušek, J., Z minulého století. Historická upomínka. HS 1869, s. 65–68, 81–84, 143–147, 155–157, 172–174.

Svoboda, J. F., Helvetská či frajmaurská rebelie r. 1797. Časopis Moravského musea zemského 1912, s. 241nn; 1913, s. 89nn. Vyšlo též jako separát.

Adámek, K. V., Ze selských bouří (cf oddíl 3.a).

Císař Ferdinand (1850–1932)

Památce superintendenta Dra Ferd. Císaře. Uspořádali F. Bednář a E. Havelka. Praha 1932, 210 s.

Weber, J., Superintendent Dr. Th. Ferdinand Císař ve světle své literární činnosti. Část prvá: spisy vydané tiskem. Holešov 1931, 36 s.

Kozák, J., Superintendent ThDr. Ferdinand Císař. Jubilejní vzpomínka. Českobratrský kalendář 1930, s. 98–105.

Čížek Jiří (1826–1879)

Lukášek, J., Jan Janata a naše minulost (o působení v Praze).

Smetánka, B., Úzkou cestou (o působení ve Sloupnici).

Dobiáš Josef (1831–1908)

Říčan, R., Josef Dobiáš Bukovský, evangelický farář, historik. Ročenka HBF 1929–1939, s. 71–99. – Vyšlo též jako separát.

Dobiáš, Bohdan, Josef Dobiáš. (K výročí stých narozenin.) Českobratrský kalendář 1931, str. 64–67.

Dušek Čeněk (1843–1918)

Čeněk Dušek, osobnost a výběr z jeho prací. Uspořádal A. Frinta. Kostnická jednota, Praha 1933, 247 s.

Hájek Josef Ladislav (1861–1930)

Říčan, R., Josef Ladislav Hájek. (K stým narozeninám věrného faráře.) Evangelický kalendář 1961, s. 68–72.

Havelka Emanuel (1839–1921)

Havelka, E., Světlo na horách. Kalich, Praha 1939, 177 s.

Hay Jan Leopold

Řezníček, V., Jan Leopold Hay. Vypsání jeho života a působení. Praha 1920, 380 s.

Hrejsa Ferdinand (1867–1953)

Bednář, F., Životní jubileum Ferdinanda Hrejsy. Evangelický kalendář 1952, s. 47–54.

Janata Jan (1825–1905)

Lukášek, J., Jan Janata a naše minulost. Praha 1931, 292 s.

Hadač, K., K stoleté památce narození Jana Janaty. Českobratrský kalendář 1925, s. 95–98.

Sixta, F., Ze vzpomínek na seniora Jana Janatu. Českobratrský kalendář 1934, s. 104–105.

Hadačová, M., Ze vzpomínek na seniora Jana Janatu. Českobratrský kalendář 1935, s. 28–29.

Karafiát Jan (1846–1929)

Hromádka, J. L., Jan Karafiát. Synodní výbor, Praha 1925, 83 s.

týž, rozšířené vydání. Synodní rada, Praha 1946, 104 s.

Říčan, R., Jan Karafiát. Svědek víry v ráji srdce. SČME, Praha 1940, 16 s.

týž, Nad odkazem Jana Karafiáta. Syn. rada 1949 cykl.

Paměti spisovatele Broučků I.–V. Praha 1919–1928.

Z dopisů spisovatele „Broučků“ Jana Karafiáta. Seniorátní fond, Chleby 1934, 53 s.

Reformované listy 1896–1905 (10 ročníků).

Karafiátova čítanka. (Výbor ze spisů Jana Karafiáta). Uspořádal F. Kučera, úvod napsal J. B. Šimek. Kalich, Praha 1924.

Nad Karafiátovými Broučky. Sborník k 50. jubilejnímu vydání Broučků. Uspořádal L. Balcar. Syn. rada, Praha 1941, 142 s. a obrazová část. (Z obsahu: F. Bednář, Jan Karafiát, jeho život a dílo, s. 9–56; J. B. Čapek, Broučci jako dílo umělecké, s. 57–70; R. Říčan, Zbožnost a theologie Broučků, s. 71–90; F. Oberpfalcer, Jazyk Broučků, s. 91–108.)

Filipi, P., Jan Karafiát po padesáti letech, KR 1980, s. 71–77.

Herben, J. – Císař, F., Za Janem Karafiátem. Českobratrský kalendář 1930, s. 50–54.

Krátký, J., Marjánka pana faráře. Kalendář českobratrský evangelický 1944, s. 78–81.

Karafiát Václav (1794–1874)

Václav Karafiát, farář v Německém a v Telecím. Orloj 1894, s. 94–95

Kašpar Ludvík Bohumil (1837–1901)

Říčan, R., Ludvík Bohumil Kašpar. K stému výročí narození. Kalendář českobratrský 1937, s. 66–67.

Klejch Václav

Brož, L., Zahradník skrytého semene V. Klejch. Praha 1942.

Košut Bedřich Vilém (1819–1893)

Rodové vlastnosti valašských Košutů a jejich potomků v Čechách. Ročenka českobratrského družstva, Praha 1933, s. 1–2.

Lukášek, J., Bedřich Vilém Košut a náboženské poměry v revoluční době r. 1848 a za doby absolutismu. Praha 1927, 192 s.

Můj žalář a mé vyhnanství. Z paměti B. V. Košuta. Přel. J. Putna. Pokrok, Praha 1911, 67 s.

Košut Benjamin (1822–1898)

Košut, L., Benjamin Košut, farář od Klimenta 1866–1898. Jeho dílo a zápasy na poli české reformace. Českobratrské družstvo, Praha 1935, 158 s.

Kozák František (1857–1926)

Památce Dr. Františka Kozáka a seniora Jana Pelíška. Uspořádal F. Bednář. Hus, Praha 1933, s. 1–114.

Kučera Josef Jakub (1846–1905)

Superintendent Josef Jak. Kučera. Českobratrský kalendář 1930, s. 89.

Lanštljak Pavel Ferdinand (1856–1935)

Památník věnovaný duchovnímu pastýři P. F. Lanštljakovi v upomínku na věrnou službu v letech 1884–1929. Horní Dubenky 1929, 162 s.

Lány Karel Eduard (1838–1903)

Říčan, R., Mladá léta Karla Eduarda Lányho. Praha 1935, 260 s.
týž, Životní dílo Karla Eduarda Lányho. Praha 1939, 416 s.

Marek Ludvík Bohumil (1866–1924)

Farář L. B. Marek. Českobratrský kalendář 1926, s.133–134.

Markovic Matěj (1752–1793)

Hrejša, F., Matěj Markovic. První toleranční kazatel v Praze. SČME, Praha 1938, 40 s.

Marušiak Petr (1852–1929)

Památce služebníka Božího Petra Marušiaka. Jičín 1931, 105 s.

Molnár Eduard (1827–1904)

Slavnost ordinační čili posvěcení na ouřad kazatelský pana kandidáta Eduarda Molnára, konaná ve Veselém na Moravě dne 9. května 1853, 32 s.

Nepomucký Jan

Herben, J., Jan Nepomucký. Spor dějin českých s církví římskou. Šolc a Šimáček, Praha 1920, 3. vyd. 223 s.

Bartoš, F. M., Jan Nepomucký. Ve sborníku Světci a kacíři. HBF Praha 1949, s. 248–315.

Pekař, J., Z duchovních dějin českých. Praha 1941 (Z obsahu: Tři kapitoly z boje o sv. Jana Nepomuckého atd.)

Novák Richard (1845–1914)

Richard Novák. Orloj 1915, s. 96.

Opočenský Oskar (1848–1938)

Památník čsbr. ev. sboru v Klášteře n. D., vydaný k 80. narozeninám duchovního pastýře Oskara Opočenského a k jubileu jeho 55leté věrné práce na vinici Páně. Klášter n. D. 1928, 64 s.

Pelišek Jan (1850–1916)

Památce Dr. Františka Kozáka a seniora Jana Peliška. Cf F. Kozák, s. 114nn.
Věvec vzpomínek na rov seniora Jana Peliška. Vydal J. Pelišek, Čáslav 1916, 26 s.
Bašus, B. B., Osobnost a dílo seniora Jana Peliška. K 60. výročí jeho smrti. Syn. rada 1976, cykl., 11 s.
Výborný, J., Císařští kozáci. K výročí úmrtí Jana Peliška a Františka Kozáka. Evangelický kalendář 1976, s. 67–70.

Pospíšil Kristián Eduard (1842–1899)

Pospíšil, V., Starý dluh. (Vzpomínka k 100. výročí narození Lic. theologa Kristiána Ed. Pospíšila. Kalendář českobratrský 1942, s. 125–131.)

Růžička Josef (1808–1872)

Lukášek, J., Josef Růžička. Jeho život a dílo. Příspěvek k dějinám evangelické církve v Praze. Českobratrské družstvo, Praha 1929, 292 s.

Souček Josef (1864–1938)

Valeš, B., Náš první synodní senior. Vzpomínky k 20. výročí jeho úmrtí. Evangelický kalendář 1958, s. 47–63.

Szalatnay Jan (1758–1827)

Hrejsa, F., Jan Szalatnay a jeho paměti z doby toleranční. Blahoslavova společnost, Praha 1931, 136 s.
Szalatnay, B., Památní zápisky Jana Szalatnaye, HS 1878, passim.
Szalatnay, J., Kázání toleranční. Předneseno r. 1816. HS 1872, s. 78nn, 88nn. – Zprávy evanjelické 1881, č. 5, bez paginace.
Hrejsa, F., Jan Szalatnay. Českobratrský kalendář 1932, s. 53–59.

Szalatnay Justus (1834–1915)

Szalatnay, V., Justus Szalatnay Černilovský. K stému výročí narození. Kutná Hora 1934, 60 s.

Szeremley Štěpán (?–1792)

Šilar, F., Štěpán Szeremley, toleranční kazatel ve Velimi, Krabčicích a v Čermné a jeho pamětní knihy. Rkp, 25 s.

Šára Josef (1843–1923)

Šára, J., Farář Josef Šára. Kalendář českobratrský 1943, s. 88–93.

Štětina Jakub Bohumil (?)

Výborný, J., Jakub Bohumil Štětina, toleranční kazatel, Český bratr 1970, s. 59–61.

Šubert Václav (1825–1885)

Václav Šubert a Jan Beneš. Životopis v kalendáři Orloj 1886, s. 37–39.
Váša, Č., Václav Šubert. Životopisný nástin. Krabčice 1897, 79 s. – 2. vydání 1924.
Senior Václav Šubert. Životopis a hodnocení práce. Za naši diasporu 1901, s. 3–23.
Váša, P., Pod Řípem. Kniha dětství. Borový, Praha 1941, 152 s.
Šustr, F., Moje paměti. Připojeno k uvedené knize P. Váši, s. 153–171.

z Tardy Heřman (1832–1917)

Hájek, V., Heřman z Tardy. K jeho stým narozeninám. Myslibořice 1932, 179 s.

Říčan, R., Ze staré ohlašni knížky. Českobratrský kalendář 1932, s. 114–123.

Váša Čeněk (1842–1907)

Váša, P., Pod Řípem. Cf V. Šubert.

Végh Jan (1755–1830)

Szalatnay, J., Ze zápisků Jana Végha. 1882.

Klapuš, M., Jan Végh. Českobratrský kalendář 1930, s. 121–124.

Hrejsa, F., Jan Végh. K 150letému výročí tolerance. Blahoslavova společnost, Praha 1930, 136 s.

Žilka František (1871–1944)

Dus, J., Za bratrem profesorem Dr. F. Žilkou. Evangelické dílo, Praha 1944, 12 s.

11. DĚJINY SBORŮ ČESKOBATRSKÉ CÍRKVE EVANGELICKÉ

Sbory jsou seřazeny podle abecedy, za jménem sboru je uveden seniorát (podle dnešního stavu) římskou číslicí jako ve schematismu Evangelického kalendáře. Když sbor změnil jméno nebo sídlo, je dřívější název uveden v závorce. Zaznamenány jsou pouze ty sbory, které mají svou (byť velmi stručnou) historii buď již publikovanou nebo aspoň hotovou v rukopise. Řada sborů může čerpat informace o začátku práce u nich z ročenky Za naši diasporu, kterou vydával pražský seniorát od roku 1900. V textu upozorňujeme na první zmínky v této ročence. Další zprávy si zájemci vyhledají sami v dalších ročnících této ročenky. Královéhradecký seniorát a některé další vydávaly podobné ročenky v menším rozsahu.

Benešov u Prahy. I. – Za naši diasporu 1909.

Beroun. I. – Za naši diasporu 1903.

Bohuslavice nad Metují. VII. – Historie ev. církve Bohuslavické v Čechách. Evanjelický církevník 1871, s. 277–283.

Brandýs nad Orlicí. VIII. – Památník sboru Komenského v Brandýse n. O., Brandýs n. O. 1946, 56 s.

Brno. XI. – Vzpomínka na slavnostní otevření Betlémského chrámu Páně v Brně dne 23. 5. 1895. Brno 1895, 116 s.

Českobratrský evangelický sbor v Brně 1928. Výroční zpráva uvádí informace o kazatelských stanicích Husovice, Silůvky, Židenice aj.

Český evangelický chrám v Brně, kalendář Orloj 1895, s. 99–101.

Bučina. VIII. – Medek, R., Doba toleranční ve sboru bučinském. RS IV, 1931, s. 59–90. Vyšlo též jako separát.

V tvůrčích chvílích našeho obrození, Orloj 1917, s. 3–6.

Bukovka. VIII. – Dobiáš, J., Dějiny evang. reform. církve v Bukovce až do roku 1856, ČH I, s. 1–48, 98–114.

Čáslav (Močovice). VIII. – Nešpor, J., Ze zašlých dob. Nedělní besídka, Hradec Králové 1931, 87 s.

Výroční zpráva čbr. evang. sboru v Čáslavi. Čáslav 1929, 41 s.

Památce Dr. F. kozáka a seniora J. Pelíška, cf oddíl 10.

- Památník Václava Havelky. Čáslav 1933, 24 s.
- 50 let ženského dobročinného spolku „Marta“ v Čáslavi, Čáslav 1939, 54 s.
- 25 let Husova asylu v Čáslavi, cf oddíl 6.
- Ptáček, V., Zpráva ev. ref. ústavu učitelů, cf oddíl 5.
- Proslovy při otevření ev. ústavu učitelů, cf oddíl 5.
- Karafiát, J., Paměti spisovatele Broučků III. D Doba Čáslavská, s. 263nn.
- Černilov. VII. – Molnár, B., Počátkové luterských sborů, cf oddíl 3. b.
- Říčan, R., Životní dílo K. E. Lányho, cf oddíl 10.
- Szalatnay, J., Paměti evangelického reformovaného sboru v Černilově, 1886, 60 s.
- Szalatnay, V., Justus Szalatnay Černilovský, cf oddíl 10.
- Český Brod (Kšely). II. – Za naši diasporu 1902.
- Český Těšín. XIII. – Ročenka k jubileu desetileté práce českoslezského evang. sboru a. v. v Č. T., 1931, 22 s.
- Dolní Bělá. IV. – Za naši diasporu 1925.
- Domažlice. IV. – Za naši diasporu 1925.
- Freitinger, P., Domažlicko a přestupové hnutí, cf oddíl 3. d.
- Duchcov. V. – Za naši diasporu 1901.
- Dvakačovice. VIII. – Stručný přehled dějin čbr. evang. sboru Páně v Dvakačovicích u Chrudimě. Bez data, bez paginace (2 s.).
- Dvůr Králové n. L. VII. – Vznik a vývoj čbr. evang. sboru ve Dvoře Králové n. L. Na paměť pětiletého výročí postavení sboru a k 25. výročí kázání evangelia ve Dvoře Králové n. L., 50 s.
- Džbánov. VIII. – Pamětní list, sepsaný d. p. far. B. Marešem v den Husův 6. 7. 1881 a vložený do základů II. džbánovského chrámu Páně. Rkp, 13 s.
- Frýdek–Místek. XIII. – Ku stavbě Husova domu ve Frýdku, 1923, 36 s.
- Hodslavice. XIII. – Důležité informace v knize B. Burian, Toleranční kazatelé.
- Horní Čermná. VIII. – Šilar, F., Štěpán Szeremley, cf oddíl 10.
- Šilar, F., Z minulosti čermenského chrámu. Českobratrská jednota 1939.
- Šilar, F., 160 let evangelického sboru v Horní Čermné, Orlický kraj, 1942.
- Šilar, F., Čermenské jubileum, Českobratrský kalendář 1942, s. 118–121.
- Šilar, F., Kurátorský rod, Kostnické jiskry 12. 1. 1950.
- Šilar, F., Zapomenutý svědek, Český bratr 1951, s. 140–141.
- Šilar, F., Sto let školy v Horní Čermné (bývalá církevní škola) 1861–1961. Literární příloha Hornočermenských novin.
- Horní Dubenky. X. – Lanštlák, P. F., Dějiny evangelické církve v Horních Dubenkách na Moravě. Památník P. F. Lanštlákovi (cf oddíl 10.), s. 59–102. Předtím vyšlo v kalendáři Hus 1904.

- Horní Vilémovice. X. – Urbánek, J., Náboženství evangelické na Třebíčsku. Třebíč 1903, 40 s.
- Burian, I., Dějiny protestantismu v Třebíči a v Horních Vilémovicích. I. 1424 – 1783. Rkp. 364 s.
- Hořátev. II. – z Tardy, H., Historie ev. ref. sboru v Hořátvi. 1868, 48 s.
- Stoletá památka posvěcení ev. ref. chrámu Páně v Hořátvi. 1892.
- Ze sborů tolerančních seniorátu poděbradského, cf oddíl 3. b, s. 17–22.
- Počátky práce tolerančních sborů na Poděbradsku, cf oddíl 3. b.
- Hořice. VII. – Adlof, A., Vzpomínky z dětství. KSM, Praha 1927, 74 s.
- Hradec Králové. VII. – Památník k 50. výročí založení Lutherova ústavu, cf oddíl 5.
- Zpráva o dosavadní činnosti Spolku pro vystavění ev. ref. chrámu P. a zřízení ev. ref. farního sboru a zároveň o stavu a práci ev. ref. kazatelské stanice v Hradci Králové. 1913, 32 s.
- Hronov nad Metují VII. – Ročenka za r. 1932, 44 s.
- M. Šárová, Na Chocholouši, Hronovská tragedie, Praha 1923.
- Jirásek, Z mých pamětí I. Sebrané spisy XXXV., kap IX.–X. a XXXVII.
- Humpolec X. – K 150. výročí chrámu P. v Humpolci, Sestavil M. R. Mahovský. Praha 1935, 127 s.
- Hustopeče u Brna XI. – Ročenka čbr. ev. farního sboru v Hustopečích u Brna k 50. výročí jeho trvání (1882–1932), Hustopeče 1932, 48 s.
- Hvozdnice I. – Epištoly a vzpomínky, K patnáctiletému výročí vzniku čbr. evang. sboru ve Hvozdnici, 1936, 48 s.
- Chleby, II. – Jan Nešpor, Archiv českobratrského sboru v Chlebích, RS III, 1929, s. 61–66.
- Ze sborů tolerančních, cf oddíl 3. b), s. 22–25.
- Počátky práce, cf. oddíl 3. b).
- B. Molnár, K dějinám evang. reform. církve v Chlebích (1827), CH I, s. 81–98.
- F. Němec, sbor v Chlebích, Rkp.
- Choceň, VIII. – R. Novák, Sbor choceňský, HS 1880, s. 163–164, 170–171, 178–181.
- Chrást u Plzně, IV. – Za naši diasporu 1925.
- Chrudim, VIII. – Po padesáti letech, K padesátiletí chrámu P. v Chrudimi. 1940, 32 s.
- Některé nové církevní budovy, Orloj 1898 – s. 84.
- Chvaletice, VIII. – B. Teplý, Čbr. evang. sbor ve Chvaleticích, rkp. bez data, 280 s.
- Jablůnka, XII.– Prosebný list o dary (česky a německy s fotografiemi budov po požáru 1903).
- Z našeho Siona, Jablůnka. Orloj 1906, s. 121–122.
- Jasenná, XII. – O. Hrejsa, Dějiny ev. církve a. v. v Jasenné na Moravě. Kutná Hora bez data, 71 s.
- Jičín, VII. – Jičínský památník. Na paměť dvacetiletí zbudování modlitebny a desátému výročí znovudosažení naší národní samostatnosti. Jičín 1928, 76 s.

- Jimramov, IX. – J. Karafiát, Paměti spisovatele Broučků I.
- Kdyně na Šumavě, IV. – Za naši diasporu 1925.
- Kladno, I. – Za naši diasporu 1901nn.
- Klášter nad Dědinou, VII. – Památník čbr. ev. farního sboru v Klášteře n. D., cf oddíl 10.
- Klobouky u Brna, XI. – F. Bednář, Dějiny ev. reform. sboru v Kloboukách u Brna, Hodonín 1915, 189 s.
- Kolín, II. – Domácí řád aneb některá nevyhnutelně potřebná pravidla pro život církevní. Kolín bez data, 48 s.
- K tomu F. Hrejsa, Dušek a domácí řád, Kalendář českobratrský 1936, s. 105–108.
- Kostelec nad Labem, II. – Za naši diasporu 1906nn.
- Kovánc, II. – Počátkové luterských sborů, cf oddíl 3, b).
- F. S. Janovský, Dějiny tolerančního sboru v Kovánci. Kovánc 1945, 256 s.
- Krabčice, V. – Sborník Krabčice, 1935, 36 s.
- Úkol církve, Upomínka na instalaci 14. 9. 1890, 28 s.
- G. A. Šoltész, Evanjelický dívčí vychovávací ústav v Krabčicích u Roudnice. Praha 1906, 12 s.
- P. Váša, Pod Řípem, cf oddíl 10.
- F. Šilar, Štěpán Szeremley, cf oddíl 10.
- Kralovice, IV. – Za naši diasporu 1925.
- Krouna, IX. – K. Andrlé – J. Chalupník – F. Šádek, Z roboty ducha k svobodě. Krouna 1931, 192 s.
- Křinec (Bošín), II. – Ze sborů tolerančních, cf oddíl 3, b), s. 7–17.
- Křížlice, VI. – Počátkové luterských sborů, cf oddíl 3, b).
- Kutlík, Zrcadlo křížlické 1881 neb dějiny církve ev. augsb. vyznání v Křížlicích. Na 100letou památku tolerančního patentu, Praha 1881, 38 s.
- L. Rejchrt, Na horách ležící. Dějiny evangelického tolerančního sboru v Křížlicích. Syn. rada, Praha 1978, 142 s. cykl.
- Křížová (Krucemburk), IX. – Počátkové luterských sborů, cf oddíl 3, b).
- J. Kynčl, Dějiny ev. sboru a. v. v Krucemburku. Kalendář Hus 1912, s. 118–153.
- Kyjov, XII. – J. Jadrníček, Vzpomínky na práci v Kyjově, Český bratr 1952, s. 25–29.
- Lanškroun, VIII. – Pamětní spis k otevření čbr. evang. Husova sboru v Lanškrouně dne 31. 7. 1932, 20 s.
- Ledčice, V. – B. Lát, Na Lečické faře, Vzpomínky farářského syna, České Budějovice 1926, 33 s.
- Libice nad Cidlinou, II. – Ze sborů tolerančních, cf oddíl 3, b), s. 25–28.
- Počátky práce, cf oddíl 3, b).
- Z. Soušek, Stručné náboženské dějiny Libice od 9. stol. do r. 1938, Syn. Rada, Praha 1979, 37 s., cykl.

- Libštát, VI. – Z evangelizační práce v obvodu čbr. filiálního sboru Rváčovského 1926–1928, 34 s.
E. Havelka, Světlo na horách, cf oddíl 10.
- Litomyšl, VIII. – 1923–1948 Českobratrský evangelický sbor v Litomyšli, Litomyšl 1948, 24 s.
- Louny, V. – Chrám P. čbr. evang. církve v Lounech, Louny 1932, 38 s.
J. Karafiát, Paměti spisovatele Broučků. III. B Doba Roudnická, s. 107–123.
J. Šplíchal, Dějiny sboru v Lounech. Rkp, 129 s.
K tomu dopis dr. E. Zeleného J.Šplíchalovi z 11.3.1977.
- Lysá nad Labem, II. – Ze sborů tolerančních, cf oddíl 3, b), s. 29–37.
- Mělnické Vtelně, II. – K. Hájek, Dějiny sboru v Mělnickém Vtelně. Rkp, 1960, 305 s.
- Mělník, II. – Za naši diasporu 1902.
- Mladá Boleslav, III. – Za naši diasporu 1901.
- Moraveč, X. – F. Hrejsa, Jan Szalatnay a jeho paměti z doby toleranční. Cf oddíl 10.
B. B. Bašus, Štěpnice duší. Příběh moravečské školy. Cf oddíl 5.
- Most – Litvínov, V. – Za naši diasporu 1903.
- Mšeno u Mělníka, II. – Za naši diasporu 1906.
- Nové Město na Moravě, X. – Mezník vděčnosti. Českobratrský sbor Nové Město na Moravě. 1968, 20 s.
- Nymburk, II. – Sedmdesát pět let čbr. ev. sboru v Nymburce 1897–1972. Český bratr 1973, s. 45–46.
- Olomouc, XIII. – Z našeho Siona, Orloj 1907, s. 96–97.
Sborový list č. 2/1980 uvádí historii sboru, s. 3–4.
- Opatovice, VIII. – Počátkové luterských sborů, cf oddíl 3, b).
- Opolany, II. – Nový sbor P. a nový chrám P. v Opolanech, Orloj 1894, s. 99–100.
V. V. Zahumenský, Z mých vzpomínek. Českobratrské evangelické noviny 1937, č. 9, s. 4nn.
- Pardubice, VIII. – Padesát let čbr. ev. sboru v Pardubicích. Pardubice 1947, 32 s.
- Pečky, II. – Jubilejní chrám M. J. Husi v Pečkách. Na paměť dokončení stavby jeho. Husův odkaz, Škvorec 1916, 12 s.
Kazatelská stanice evang. ref. církve v Pečkách. Pečky 1918, 28 s.
Z našeho Siona, Kalendář Orloj 1910, s. 99.
- Plzeň – Korandův sbor, IV. – Výroční zpráva čbr. ev. sboru východního v Plzni za r. 1928, 32 s.
Korandův sbor – jeho vznik, budování, popis a otevření. 32 s.
Č. Houdek, Korandův sbor v Plzni za okupace. Český bratr 1980, s. 122–123.
- Polička, IX. – Slavnost otevření nového chrámu 6. 7. 1937, 8 s.

- Praha – Jarov, I. – Svědkové jsme. Sborník ke 40. výročí modlitebny, 1970, 36 s. cykl.
- Praha – Kliment, I. – B. V. Košut, Historie založení evang. církve h. v. v Praze. Praha 1862, 60 s.
- Památka na instalační slavnost. Praha 1861.
- Kostel u sv. Klimenta v Praze na Novém Městě. Praha 1896, 52 s.
- Náš chrám a sbor. K 80. výročí odevzdání klimentského chrámu službě evangelia. Praha 1930, 32 s.
- Praha – Libeň, I. – Za naši diasporu 1925.
- Praha – Nusle, I. – Za naši diasporu 1925.
- Praha – Salvátor, I. – F. Hrejša, Dějiny české evang. církve v Praze, cf oddíl 3, b).
- J. Lukášek, Počátky evanj. církve v Praze, cf oddíl 3, b).
- J. Lukášek, Příspěvky k dějinám, cf oddíl 3, b).
- F. Hrejša, U Salvátora. Z dějin evang. církve v Praze (1609–1632). Sborník k prvnímu desetiletí. HF. Praha 1930, s. 99–188. Vyšlo též jako separát.
- J. Smolík, Před sto lety u Salvátora. Evangelický kalendář 1965, s. 38–41.
- Praha – Smíchov, I. – Za naši diasporu 1910.
- Praha – Strašnice, I. – Za naši diasporu 1925.
- Praha – Uhřetěves, I. – Za naši diasporu 1925.
- Praha – Vinohrady, I. – J. Karafiát, Paměti spisovatele Broučků V.
- Praha – Vršovice, I. – Za naši diasporu 1925.
- Praha – Žižkov, II. – Za naši diasporu 1904.
- Proseč u Skutče, IX. – J. Dvořák, Archiv čbr. evang. sboru v Proseči. RS IV, 1931, s. 111–117.
- Přerov, XIII. – Sbor Komenského v Přerově. 1933.
- Přeštice, IV. – Za naši diasporu 1925.
- Příbram (Rybníky), I. – L. Kubát, Z dějin evangelia v Dobříši a okolí, Dobříš 1937, 32 s.
- Za naši diasporu XXV. 1925.
- Radotín, I. – Za naši diasporu 1925.
- Rakovník, I. – Za naši diasporu 1908.
- Rokycany, IV. – Za naši diasporu 1925.
- Roudnice nad Labem, V. – J. Karafiát, Paměti spisovatele Broučků III. B. Doba Roudnická.
- Za naši diasporu II. 1901.
- Rovečné, XI. – J. Wurmová, Ze staré rovečské fary. Kalich, Praha 1933, 109 s.
- Sázava, X. – Památník českobratrského evangelického sboru v Sázavě, 1931, 92 s.
- Semtěš, VIII. – Památce dr. F. Kozáka a seniora J. Pelíška, cf oddíl 10.
- Sloupnice, VIII. – I. Burian, Sloupnicko v době temna, cf oddíl 3, a).

- B. Smetánka, Úzkou cestou. Nástin dějin sboru. Dolní Sloupnice 1931, 88 s.
- Strakonice, III. – Za naši diasporu 1925.
- Strměchy, X. – F. Hrejsa, Jan Szalatnay a jeho paměti z doby toleranční, cf oddíl 10.
- A. Adlof, Začátky svobodné reformované církve ve Strměchách. Praha 1898, 32 s.
- Střítež nad Bečvou, XII. – B. a I. Burian, Dějiny střítežského sboru, rkp, 269 s.
- Jana Dobše Kniha dějin a památností. Vydal F. Dobeš. Valašské Meziříčí 1944, 92 s.
- F. Dobeš, Kniha o Stříteži. 5 svazků.
- Svratouch, I. – J. Výborný, Kdy přišel první kazatel do Svratouchu? Český bratr 1953, s. 67.
- Šonov, VII. – Památník českobratrského sboru v Šonově. 1928, 52 s.
- Šumperk, XIII. – XX. jubilejní ročenka čbr. evang. sboru v Šumperku. 1946–1966. 24 s.
- Telecí, IX. – J. Martínek, Reformovaného sboru v Telecím založení a trvání od 13. října 1781 do října 1881. Na památku stoletého jubileum. 1881, 16 s.
- Teplice, V. – J. Řezníček, Jako zrno hořčičné, cf oddíl 3, c).
- Trnávka, VIII. – F. Hrejsa, Evanj. církev a. v. v Trnávce, Evanj. Matice a. v., bez data, 76 s.
- G. A. Molnár, Stručné dějiny čbr. evang. sboru v Trnávce. 1924.
- Třebechovice pod Orebem, VII. – Památník čbr. sboru evang. v Třebechovicích p. O. Na paměť 60. výročí založení sboru a 50. výročí otevření chrámu Páně. 1930, 72 s.
- Třebenice, V. – J. Řezníček, Jako zrno hořčičné, cf oddíl 3, c).
- Třebíč, X. – I. Burian, Dějiny protestantismu v Třebíči a v Hor. Vilémovicích. I. 1424–1783. Rkp, 364 s.
- Vanovice, XI. – 100leté jubileum posvěcení evangelického chrámu Páně ve Vanovicích. 1944, 40 s.
- Velenice, II. – Ze sborů tolerančních. Cf oddíl 3, b), s. 37–44.
- Počátky práce, cf oddíl 3, b).
- Velim, II. – J. Řepa, Dějiny farního sboru ve Velimi v Památníku čbr. evang. farního sboru ve Velimi. 1933, 63 s.
- Počátky práce, cf oddíl 3, b).
- F. Šilar, Štěpán Szeremley, cf oddíl 10.
- Velká Lhota (Hrubá Lhota), XII. – B. Burian – I. Burian, Dějiny střítežského sboru, cf Střítež n. B.
- J. Karafiát, Paměti spisovatele Broučků IV.
- M. Šourek, Kterýž těší nás v soužení našem. Evangelický kalendář 1976, s. 25–31.
- Velká Lhota u Dačic, X. – J. Pelíšek, Církev evang. reform. ve Velké Lhotě. Dějinný nástin. 1882, 36 s.
- J. Valenta, Dějiny sboru ve Velké Lhotě. Rkp 1956, 39 s.
- Velké Meziříčí, X. – J. Závodský, Reformace a protireformace ve Velkém Meziříčí. Náboženskokulturní obraz moravského města. Krajinské muzeum, V. Meziříčí 1937, 84 s.

Veselí, XI. – J. Toušek, O založení a vzrůstu ev. ref. sboru ve Veselím na Moravě. MS 1881, s. 116–118.

Vsetín – dolní sbor, XII. – Památní knížečka o stavu věcí církevních v evang. a. v. sboru vsetínském. Ku posvěcení chrámu Páně dne 29. června jubilejního roku 1898 vydaná od presbyterstva. Vsetín 1898, 28 s.

Zásmuky – Uhlířské Janovice, II. – Sedmdesát let otevření sborového domu v Uhlířských Janovicích 1911–1981. 12 s.

Zruč nad Sázavou, X. – Za naši diasporu II. 1901.